

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Постанови Верховної Ради України «Про звернення Верховної Ради України до Кабінету Міністрів України щодо створення центрального органу виконавчої влади в сфері захисту прав дітей – Державної служби України у справах дітей»

1. Обґрунтування необхідності прийняття Постанови

В останні роки в Україні посилюються негативні тенденції щодо забезпечення та захисту прав дитини і виконання міжнародних зобов'язань у цій сфері. Глибока соціально-економічна криза, збройний конфлікт на сході країни, безсистемне реформування базових процедур та структур, завдання яких полягає у забезпеченні та дотриманні прав дитини, породжують нові виклики у забезпеченні прав дітей, які становлять шосту частину українського соціуму. При цьому, загрозливі процеси руйнації сфери захисту прав дітей в Україні в останні п'ять – сім років відбуваються як на центральному так і на місцевому рівнях.

Система охорони дитинства і захисту прав дитини побудована в Україні, перш за все, як діяльність виконавчих органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій. Цивільний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Сімейний кодекс України та низка інших законів України застосовують поняття «орган опіки та піклування» - як специфічні повноваження місцевих органів виконавчої влади з захисту прав та представлення інтересів осіб, які не можуть представляти свої інтереси через малолітній або неповнолітній вік. Повноваження органу опіки та піклування, порядок його діяльності визначаються законами України.

Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України» від 26 серпня 2020 року № 783 передбачено створення Національної соціальної сервісної служби України, як центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері соціального захисту населення, захисту прав дітей.

Затверджене положення про Національну соціальну сервісну службу України передбачає лише певні повноваження з питань охорони дитинства та захисту прав дитини. Частина з цих повноважень, за законодавством, є повноваженнями виконавчих органів місцевого самоврядування або місцевих державних адміністрацій, які можуть бути здійснені виключно цими органами. До таких повноважень, зокрема, належать вчасне виявлення дітей, батьки яких ухиляються від виконання батьківських обов'язків або є небезпечними для дитини, вилучення дітей у разі загрози їхньому життю або здоров'ю, представлення інтересів дитини у судах, надання дітям статусу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та низка інших надважливих для дитини правозахисних повноважень, передбачених цивільним та сімейним законодавством.

Штучність поєднання повноважень щодо соціального захисту населення та захисту прав дитини підтверджується і абсолютно різною логікою порядків діяльності з питань захисту прав дитини та усиновлення і соціального захисту

населення України. Найперше це те, що система соціального захисту населення побудована за принципом самозвернення громадян до державних органів соціального захисту для отримання тих чи інших послуг. Система захисту прав дитини побудована за принципом контролю та виявлення органами опіки та піклування дитини у небезпечному для неї становищі і застосуванні щодо кривдників дитини заходів цивільно-правового реагування.

Відсутність єдиного центрального органу виконавчої влади, який мав би опікуватися питаннями захисту прав дітей (*наразі питанням захисту прав дітей займаються шість міністерств*) та відповідної єдиної державної політики призводить до виникнення системних проблем у цій сфері.

Створення Національної соціальної сервісної служби України не вирішило проблемних питань реалізації державної політики захисту прав дітей на місцях, а лише увиразнило цю проблему та прискорило руйнацію всієї системи.

Відсутність дієвих рекомендацій щодо виконання територіальними громадами функцій органу опіки та піклування призвело до того, що територіальні громади досі не виконують функцій щодо захисту прав дітей, які передбачені національним законодавством та міжнародними зобов'язаннями України. Кадровий потенціал територіальних громад та їх фахова підготовка не відповідає ні потребам дітей, ні потребам громади, ні законодавству України.

2. Мета і завдання Постанови

Метою проекту Постанови є створення дієвого механізму реалізації державної політики в сфері захисту прав дітей шляхом створення єдиного координуючого центрального органу виконавчої влади в сфері захисту прав дітей – Державної служби України у справах дітей.

3. Загальна характеристика та основні положення Постанови.

Проектом Постанови пропонується звернутися до Кабінету Міністрів України з вимогою створити Державну службу України у справах дітей, як центральний орган виконавчої влади діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики України і який забезпечує реалізацію державної політики з питань дітей.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Нормативно-правовими актами, що регулюють відносини у даній сфері правового регулювання є Конституція України, Конвенція ООН про права дитини, закони України «Про охорону дитинства», Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування.

Реалізація проекту Постанови не потребує додаткових видатків Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків.

Прийняття Постанови прискорить створення дієвого механізму реалізації державної політики в сфері захисту прав дітей шляхом створення єдиного

координуючого центрального органу виконавчої влади в сфері захисту прав дітей – Державної служби України у справах дітей.

Народні депутати України

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: СКРИПКА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA1040000003BCA86009F268502
Дійсний до: 29.09.2022 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 358д9/1-2021/308919 від 05.10.2021

